

Margarinefabrikken Horzia.

En historisk gennemgang i tekst og billeder nedfældet af Jan Østergaard Andersen.

Peter Christian Nielsen blev født Lund Mark ved Horsens den 7. marts 1886 og var yngste barn af husmand Martin Nielsen 36 år og hustru Ane Kirstine Thomsen 42 år.

Han havde desuden en 4 år ældre søster Ane Kirstine Martine født 28/7-1882 (blev gift og flyttede til København), en 8 år ældre bror Niels Peder Marius født 22/11-1877 samt en 11 år ældre bror Carl Peder Thomas født 22/4-1874.

Forældrene havde et lille husmandssted.

Peter Christian Nielsen rejste fra sit barndomshjem som 14 årig, blev elev og uddannet som mejerist på Ladelund Landbrugsskole. Herefter var han ansat som mejerist på flere mejerier i Jylland, bl.a. i Sæby ved Frederikshavn.

Peter Christian Nielsen blev 03.02.1912 gift med den 3 år yngre Betty Marie Olsen.

De ankom til Horsens samme år.

Peter Christian Nielsen grundlagde i 1912 sin fabrikation af vegetabilsk margarine på adressen Farvergade 11, Horsens. Da havde Peter Christian Nielsen allerede virket i branchen i flere år.

De får børnene Betty Nielsen, født d. 12/10-1912, Ida Nielsen, født d. 08/10-1915, Birger Dam Nielsen, født d. 27.11.1917, Erik Dam Nielsen, født d. 04.12.1919, Olaf Dam Nielsen, født d. 16/12-1921, Grethe Nielsen, født d. 26/9-1926, død d. 26/12-1926.

Den første fabrik bliver hurtigt for lille, idet produkterne skaffede sig navn ved sin kvalitet. I 1920 blev en radikal udvidelse nødvendig og den 24/5-1921 køber margarinefabrikant Chr. Nielsen skøde på matr. nr. 176æ og det derunder inddragede matr. nr. 176ø fra Haveselskabet "Thorsvang" og fabrikationen hertil.

Der bliver opført en stor ny fabriksbygning med tilhørende lagre og kontorer. I fabrikken var der indstalleret for tidspunktet moderne, hygiejniske maskiner og andre hjælpemidler, bl.a. smeltebassiner, der frembød den hygiejniske fordel at råvarerne uden berøring går fra de jernfade de ankommer i og direkte til kærnerne. Fabrikken havde eget isværk.

Foruden det store og stigende salg i Horsens og egnene omkring, afsættes store mængder af produktionen også gennem fabrikkens depoter i København, Århus og Vejle.

Tegning af fabrikken.

På fabrikken fremstilledes flere forskellige former for margarine. Hovedsageligt blev der fremstillet bagerimargarine og røremargarine.

En mindre del var bordmargarine, som blev solgt under navnet UG margarine.

Nr. 3 fra venstre er Christine Pedersen (født Rasmussen). Hun arbejdede på margarinefabrikken "Horzia" fra ca. 1920 – 1923.

De følgende 4 registreringer er alle fra Registrerings-Tidende for Vare- og Fællesmærker.

Reg. 1921 Nr. 321. Anmeldt den 4. Marts 1921 Kl. 10 af Margarinefabrikken „Horzia” ved Christian Nielsen, Margarinefabrikation, Horsens, og registreret den 9. April s. A. Ordet: „Horzia”. Mærket er kun registreret for Margarine.

„HORZIA”

Reg. 1926 Nr. 103. Anmeldt den 30. November 1925 Kl. 10 af Margarinefabrikken Horzia ved Chr. Nielsen, Margarinefabrikation, Horsens, og registreret den 6. Februar 1926. Overkroppen af en Skolepige, der holder en Griffel og en Tavle, hvorpaa staar: **ug** over Ordet: **Margarine**, og som er forsynet med en vedhængende Svamp. Bag ved Pigen ses et Baand, dannet af en bredere og to smalle Striber. Mærket er kun registreret for Margarine.

Reg. 1928 Nr. 577. Anmeldt den 27. April 1928 Kl. 10³⁰ af Margarinefabrikken „Horzia” ved Chr. Nielsen, Margarinefabrikation, Horsens, og registreret den 2. Juni s. A. Ordene: **Horzia Margarine** imellem to Ornamenten i et rombeformet Felt, hvis venstre og højre Hjørne hvor skæres af sin lodrette Stribe. Mærket er kun registreret for Margarine.

Den 29/3-1933 bliver der lyst navnebevis på skødehaveren på adressen Odinsgade 19, til navnet Peter Christian Nielsen Lybro. Og igen i 1936 til Peter Christian Lybro.

Det har aldrig fremgået, hvordan navnet er opstået. Tanken om at det skulle stamme fra England, hvor der fremstilledes jeans (cowboybukser) med det navn, er meget usandsynligt, da det dels ikke ville være i hans ånd at bruge andres navn, dels var kommunikationen dengang ikke så udbredt, at det ville være indenfor mulighedens grænser at få denne oplysning. Og tidspunktet ser ikke ud til at være sammenlignelig.

Den 25/6-1936 bliver Christian Lybro gift på Kolding rådhus med sin bogholderske Anna Marie Petersen, hun var født den 20/12-1900 i Esbjerg og var på tidspunktet bosiddende Emil Møllers Gade 18 i Horsens.

Hun blev ansat som bogholderske da fabrikken flyttede til Odinsgade.

Anna Marie Petersens forældre og anden familie var på tidspunktet for brylluppet bosiddende i Kolding.

Efter brylluppet bliver der spist en god middag på Hotel Kolding.

Hotel Kolding ses på billedet til højre.

De får datteren Inge den 29/9-1936.

En tidligere ansat skriver:

”Bogholdersken på ”Horzia” frk. Petersen var elskeligheden selv, og hun gjorde alt for at sætte mig ind i bogholderiet så jeg hurtigt fik greb om tingene. Regnskabet blev ført som ”Ruf”

bogholderi. Gennemskrivningssystem på løse blade var noget ganske nyt, og det kom mig senere til gode at lære det, da jeg fik ny stilling i Vejle. Det blev ført med hånden på en metalplade med journalen underst og ovenpå med gennemslag kontobladet, vi havde en særlig ”Ruf” fyldepen med en meget hård spids, så den kunne skrive tydeligt igennem begge ark.

Mit arbejde var fra begyndelsen at føre de daglige posteringer på debitorerne og hver måned at stemme diverse konti af samt skrive opgørelser ud til kunderne hver den første.

Allerede fra den første måned skulle jeg have kr. 5,00 mere i løn d.v.s. kr. 30,00, men jeg fik nu kr. 35,00, så jeg var ovenpå. Jeg har aldrig i samtlige 8 år, jeg var ansat på ”Horzia” behøvet at bede om lønforhøjelse, det sørgede fabrikanten Chr. Lybro, selv for.

Da jeg sluttede på fabrikken i 1942 fik jeg kr. 325,00 om måneden, hvilket dengang var en endog meget god løn.

Jeg behøvede således ikke at melde mig ind i H.K., så jeg sparede fagforeningskontingenten.

Til sammenligning kan jeg oplyse at en faglært mejerist på fabrikken i disse år, fik en tariffmæssig ugeløn på kr. 56,00.

Jeg kan også huske, at jeg, da jeg fik kr. 125,00 om måneden, tænkte, at nu kunne jeg i hvert fald klare mig selv med kost og logi, hvis det skulle være.

Jeg boede jo imidlertid stadig hjemme, men selvfølgelig betalte jeg da for det efterhånden som min løn steg.

Da jeg havde været på ”Horzia” et par år, blev fabrikant Lybro gift med frk. Petersen.

Jeg blev da spurgt, om jeg troede, at jeg kunne klare bogholderiet på egen hånd.

Jeg havde imidlertid på Handelsskolen haft bogføring og lært at føre både de daglige posteringer samt status, så jeg mente nok, at jeg turde påtage mig arbejdet.

Og allerede til januar måtte jeg så føre status og årsafslutning og det gik da også godt.

På kontoret fandtes en speciel ”Ruf” skrivemaskine med løs valse så journalen kunne sidde fast mens kontobladet kunne udskiftes.

Jeg spurgte derfor, om jeg ikke måtte gå over til at føre regnskabet på maskine i stedet for med hånden, så kunne jeg samtidig tage kopi til opgørelserne til kunderne, så jeg kunne spare at skulle skrive dem ud hver den 1. i måneden.

Det var der ikke noget i vejen for, så fra et nyt års begyndelse omlagde jeg bogholderiet.

Det gav lidt overarbejde, men det gjorde man gerne dengang, selvom man ikke fik overarbejdspenge.

På billedet til højre ses Handelsskolen i Horsens.

Jeg havde efterhånden taget handelsmedhjælpereksamen, som det hed dengang. Det tog i alt 3 år. De to sidste år havde vi som fag bogholderi, handels & veksleret, handelsregning, dansk- og tysk handelskorrespondance.

Det var en meget selvstændig stilling, jeg havde, og meget lærerig, da jeg selv skulle passe det hele, både telefon med omstillinger, kundebetjening over telefonen, afregning med diverse repræsentanter (2 i Horsens, 1 i Aarhus, 1 i Vejle, 1 i København), bankforretninger med ind- og

udbetalinger samt det daglige bogholderi med afstemning af månedsbalance og som tidligere nævnt status og årsafslutning.

Fabrikanten selv var ikke regnskabskyndig så han stolede fuldstændig på mig. Et år mødte jeg endda i ligningskommissionen til torskeligde for ham for at gøre rede for regnskabet.

Arbejdstiden var her fra 8 til 18 med 1½ times middag, men med weekend fra lørdag kl. 15 som noget nyt og dejligt. Sommerferien var kun på 1 uge.

Desværre indtraf den 9. april 1940, og ret hurtigt blev det meget småt med olierne til margarinefabrikation (sesamolie, soyaolie, cocusolie, hvalolie), så fabrikken måtte tit ligge stille. Jeg blev dog ved for regnskabet skulle jo føres, men i slutningen af 1941 holdt det næsten op, og fabrikant Lybro søgte da en stilling som rufbogholderske til mig på ”De danske bomuldsfabrikker” i Vejle, uden at jeg vidste det. Sidst i januar 1942 blev jeg meget overrasket over at høre fra bomuldsspinderierne om at komme til samtale på en nærmere fastsat tid. Det var en meget kold dag i januar 1942, at jeg rejste til Vejle, det var jo en af de kolde krigsvintre. Da jeg kom hjem om aftenen kl. 17 frøs det 27gr.

Men jeg blev stadig i weekenden ved at føre regneskab på Horzia.”

Fabrikken med den høje skorsten ses i baggrunden, her set fra Absalonsgade 20 i 1940.

Skorstenen blev revet ned omkring 1970.

Den 2/11-1934 køber Christian Lybro grunden med matr. nr Torsted By 2ap, i dag Vejlevej 85, af H. Chr. Hansen fra Pilegården og bygger villaen i funkisstil.

Familien, der på det tidspunkt består af Christian Lybro, hans hustru, et par af hans voksne børn fra første ægteskab, samt deres fælles barn Inge, flytter ind i villaen, da den står færdig i 1936.

De 2 billeder ovenover viser fabrikant Christian Lybro, samt den ville på Vejlevej 85, som han lod bygge. Begge billeder er fra 1950`erne.

Deres fælles barn datteren Inge Lybro ses her på billedet sammen med fabrikkens firmabill, med en reklame for UG bagerimargarine, den ses parkeret på Søndergade, Horsens. Inge Lybro er den sidstlevende af Christian Lybros børn.

De næste billeder er alle fra produktionen og lageret på Horzia og er optaget omkring 1948.

Peter Christian Lybros sønner fra tidligere ægteskab, Birger uddannet på Aarhus Handelshøjskole, og Erik, var begge med i produktionen af margarine.

Fabrikant Peter Christian Lybro var en fremsynet herre med et behageligt og sympatisk, dog temperamentsfuldt sind, som er gået i arv til børn og børnebørn. Han gik tit og nynnede på en meget speciel og beroligende måde, mens han røg cigar/cerut.

Han købte tidligt en personbil, en Ford T var den første, herefter fulgte mange Ford-biler, som var den foretrukne model. I de tidlige år på fabrikken, hvor man kørte margarinen ud til kunder/eller opsøgte kunder, sørgede han også for, at hans chauffører sad på en lukket vogn i læ for vind og vejr. I 1922 havde hans privatbil nummerplade X1799.

Han købte også, som en af de første, en sommerhusgrund i Strandhuse, Bjørnsknudevej 44, ved Juelsminde, og byggede der et sommerhus, hvor det mest var velhavere fra Horsens-Vejle området, der valgte at bygge sommerhuse der.

I dag er der fyldt op med sommerhuse på dette eftertragtede feriested.

Sommerhuset blev solgt i begyndelsen af 30-erne, men tilbagekøbt af Birger Lybro i 1969 og igen brugt af familien. Men solgt endeligt i 2003.

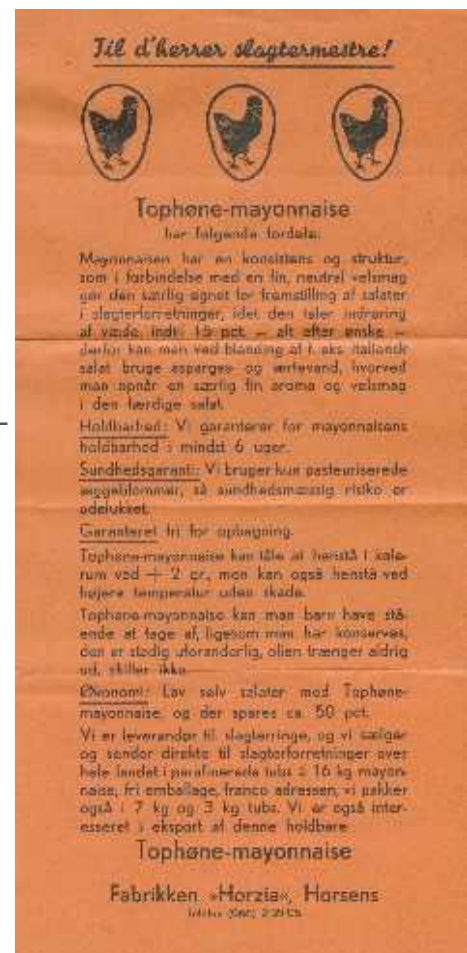
I 1953, da margarinefabrikationen ikke mere var rentabel, mest pga udefra kommende konkurrenter, (OMA margarine og Unilever dumpede markedet), fik Birger Lybro chancen for at tage til USA, hvor der ventede en ledende direktørstilling i olie- og margarinebranchen hos firmaet E.F. Drew, hvor han fortsatte i flere år.

Herhjemme startede Christian Lybro på fabrikken, i stedet for margarine, en mayonaissefabrikation.

Produktet fik navnet "Tophøne", og Erik Lybro stod for denne produktion, mens Christian Lybro selv kørte rundt til kunder i Jylland og på Fyn.

Mange af kunderne havde tidligere forhandlet UG margarinen. Dette ophørte i 1964, da Christian Lybro døde.

Imidlertid blev mayonaisseproduktionen flyttet til Erik Lybros adresse i Den Gamle Skole i Glud, tæt på Horsens. Denne produktion ophørte imidlertid nogle år efter.

Et andet projekt Christian Lybro havde sat i produktion var en olie, som var god for folk med gigt – det var en special blanding, som var en hemmelighed, den skulle varmes op til en nærmere angivet temperatur for at virke. Man har dog fundet formlen senere, men midler mod gigt er efterhånden fremstillet i form af en del forskellige piller, så olien ikke mere er interessant i den henseende. Der var dengang flere prøvepersoner som meldte sig ved ”mund til mund” metoden, og der foreligger fra de personer flere positive tilkendegivelser omhandlende den gode virkning. Også nære familiemedlemmer har prøvet denne olie og været meget tilfredse med virkningen. Dog var reklamen for produktet den gang belagt med flere forhindringer af love, som hindrede den store udbredelse af olien.

I midthalvtredserne tog Christian Lybro en rejse til Casablanca for at få sol og varme, da dette var en stor trang hos ham for at få mere energi om vinteren til sine lange arbejdsdage som driftig fabriksejer. Dette var rent personligt, og ikke fulgt af nogen familiesmedlemmer. Ligesom han også af samme grund rejste alene til Barcelona og Mallorca i disse år.

Som tidligere skrevet ophørte Margarinefabrikken Horzia, da Christian Lybro døde den 24. maj 1964 på kommunehospitalet i Horsens efter de sidste år med svigtende helbred. Hans urne blev nedsat på Tamdrup kirkegård den 29. maj 1964.

Dødsfald
 Fabrikant Peter Chr. Lybro, fabrikken Horzia, Odinsgade 19, er død paa Horsens kommunehospital, 78 aar gammel. Fabrikant Lybro var en dygtig forretningsmand, der førte en stille tilværelse sammen med sin familie. I de sidste aar har helbreddet svigtet, men sit elskværdige smil og behagelige væsen bevarede Lybro til det sidste. Han efterlader sig foruden sin hustru flere børn.

Dejskrabere.

Tophøne mayonnaise.

Forskellige typer margarinepapir.

Kilder:
Registrerings-Tidende for Vare- og Fællesmærker.
Byarkivet i Horsens.
Familien Lybro.
Ely Pedersen.
Jan Østergaards private arkiver.